نقش تنظیم سند رسمی معاملات در سلامت اخلاقی و اجتماعی جامعه

دکترغفور خویینی، دکترحسین شفیعی فینی، محمد سعیدی‌کیا*

گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق وعلوم سیاسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

(تاریخ دریافت: 97/3/19، تاریخ پذیرش: 97/5/30) (چاپ سریع)

مقالهٔ مروری

چکیده

زمینه: ایجاد شرایط لازم برای تعامل سالم و دوسویه متعادل با دیگران به‌صورتی که افراد اجتماع نه مورد سوء استفاده قرار بگیرند و نه دیگران را مورد سوءاستفاده قرار دهند از مشخصه‌های بارز سلامت اخلاقی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های سلامت است.با توجه به رسالت مهم علم حقوق و همچنین قواعد آن مبنی بر ایجاد نظم و ثبات و امنیت اخلاق و آرامش خاطر و ارتقاء سلامت روان در اجتماع، بدیهی است تسری دادن قواعد حقوقی در اعمال حقوقی و مراوده‌ها و معاملات افراد جامعه می‌تواند منجر به امنیت و آرامش و پرهیز از تنش و صدمات روحی و روانی جامعه و همچنین تأمین سلامت اجتماعی شود و لذا تحقق سلامت اجتماعی در حوزه قراردادی و معاملاتی زمانی میسر می‌شود که این معاملات در بستری سالم و اطمینان بخش انعقاد یابند.

نتیجه‌گیری: به نظر می‌رسد با توجه به ویژگی‌های سند رسمی، سلامت اجتماعی در زمینه تعاملات حقوقی فی‌مابین آحاد افراد جامعه در گرو تنظیم معاملات مذکور به‌صورت رسمی است؛ زیرا که به نظر می‌رسد سند رسمی دارای کارکردهای فراوان اجتماعی است. از جمله کاهش دعاوی و تنازعات اجتماعی، توسعه و بسط صلح اجتماعی، ایجاد اطمینان و اعتماد بین افراد اجتماع برای مشارکت بیشتر در فعالیت‌های اقتصادی و تضمین امنیت سرمایه گذاری، که تمامی موارد مذکور در ارتقاء اخلاق و سلامت اجتماعی مؤثر است.

کلید واژگان: *اخلاق، سلامت اجتماعی، اسناد رسمی*

سرآغاز

رعایت اصول و ارزش‌های اخلاقی[1]، در همه ابعاد زندگی بشر یکی از مهمترین راه‌های حفظ و ارتقا سلامت زندگی اجتماعی است. فعالیت‌های بشری تنها در پرتو رعایت ملاحظات اخلاقی در مسیر درست قرار خواهد گرفت. اخلاق، حافظ فعالیت‌های بشر از میل و گرایش به هرگونه انحراف و کج روی است(1). اخلاق، دانشی است که از اصول و ارزش‌های صبحت می‌کند؛ ارزش‌هایی که ناظر به رفتارها و صفات ارادی مردمان و تمایز آنها از حیث خوبی و بدی، شایستگی و ناشایستگی، نیکویی و زشتی و بایستگی و نبایستگی هستند. اخلاق علمی[2] نیز به مبادی اخلاق افعال می‌پردازد، رویکردی که ریشه آن به ارسطو و کتاب مشهور اخلاق او- اخلاق نیکوماخوس- بر می‌گردد که گوهر فعل اخلاقی را رفتار عقلانی متعهد به خیر جمعی می‌داند (2).

در باب هر عمل ارادی انسان می‌توان داوری اخلاقی کرد و مسائل حقوقی نیز از آن جهت که جزو اعمال لاینفک انسان است می‌تواند مشمول داوری‌های اخلاقی شود(3). یکی از مهمترین اهدافی که جامعه و مردم در پی آن هستند تنظیم سند رسمی[4] معاملات است(4). چرا که این رشد، باعث افزایش بهره‌وری و ارتقای سلامت اخلاقی و اجتماعی جامعه خواهد شد(5). حمایت کافی از اسناد رسمی و پاداش دادن به رفتار اخلاقی از عوامل بالارفتن میزان سلامت جامعه است(6). تنظیم سند رسمی سازهٔ جدیدی است که در ایجاد یک فضای کاری سالم نقش به‌سزایی دارد و به واسطه پیامدهای سازمانی، گروهی و فردی که به همراه دارد به شدت مورد توجه قرار گرفته است(7).

حقوقدانان براساس سنتی رایج برای تعریف اسناد رسمی به مواد 1284 و 1286 و 1287 ق.م. استناد می‌کنند(8). این مواد سند را به عنوان نوشته‌ای که در مقام دعوی یا دفاع قابل استناد است تبیین می‌کنند و طبق ماده 1287 ق.م. نوع رسمی آن در اداره ثبت اسناد و املاک یا دفاتر اسناد رسمی یا نزد سایر مأمورین رسمی در حدود صلاحیت آنها بر طبق مقررات قانونی تنظیم می‌گردد(9). این تعریف را می‌توان تعریف سنتی از سند رسمی نامید. در این‌که سند رسمی در مقام دفاع یا دعوی قابل استناد است تردیدی وجود ندارد بلکه تردید و اشکال در جامعیت تعریف است (4) .

درحالی‌که در واقع اسناد رسمی حوزه عمل و تأثیرگذاری بیشتری در

* نویسنده مسؤول؛ نشانی الکترونیکی: saeidikiyai@ gmail.com

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-09-16]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.3.3.9]

مقالهٔ مروری

شفاف‌سازی روابط حقوقی افراد، حمایت و پشتیبانی در اجرای حقوق و تکالیف شفاف و منجز افراد، قضازدایی و ایجاد نظم عادلانه حقوقی بر مدار افراد حقیقی و حقوقی در کشور دارد(10). بنابراین قلمرو اسناد رسمی بسیار فراتر از قلمرو دادگاه‌ها است(11). زیرا اختلافات و روابط حقوقی افراد و رسیدگی به آنها جنبه استثنایی داشته و حال آن‌که ساماندهی به روابط حقوقی در مجرای اصل قرار دارد(12). از این جهت آشکار می‌شود که تقلیل مفهوم سند رسمی به‌عنوان یکی از ادله اثبات دعوی تا چه اندازه به نقش و جایگاه اسناد رسمی صدمه و خدشه وارد می‌کند(13). این مقاله به بررسی و بیان رابطه بین سلامت اجتماعی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم سلامت با تنظیم سند رسمی معاملات می‌پردازد (14) و پیش‌بینی می‌شود که این عمل یعنی تنظیم سند رسمی معاملات سبب ایجاد بهداشت حقوقی[8] و در نهایت بهبود وضعیت سلامت اجتماعی گردد(15). ضمن اینکه عدم تنظیم معاملات به‌صورت رسمی و روی آوردن به اسناد عادی، با توجه به موقعیت متزلزل اینگونه اسناد ضمن عدم تحقق سلامت اجتماعی، احتمال ورود آسیب‌های روحی و روانی و همچنین صدمات عاطفی را نیز قوت می‌بخشد(16).

اسناد عادی

در قوانین جاری تعریفی از سند عادی[6] ارائه نشده است بلکه پس از تعریف اسناد رسمی در ماده 1287 ق.م.، در ماده 1289 همان قانون

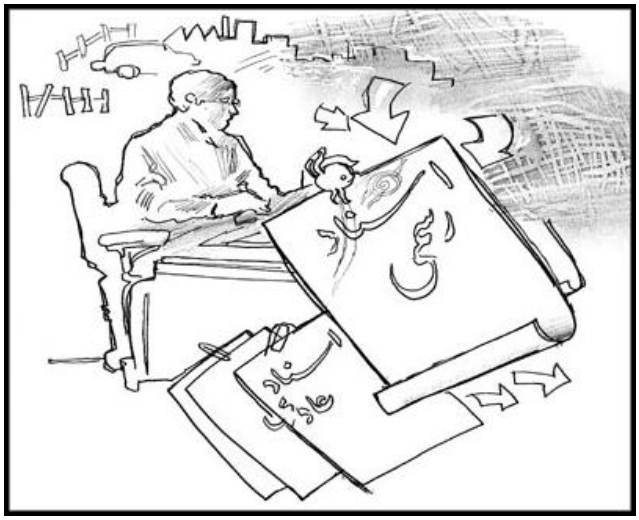

نگاره 1. معضل اعتبار معاملات سند عادی

اعلام شده «غیر از اسناد مذکور در ماده 1287 سایر اسناد عادی است». آقای دکتر کاتوزیان در تعریف این اسناد آورده است: (16) «سندی که بدون دخالت مأمور رسمی به‌وسیله اشخاص عادی تنظیم و امضا می‌شود». در خصوص شرایط اعتبار اسناد عادی نظریات فقهی و حقوقی ابراز شده که گاه با یکدیگر مغایرت دارند. فقها به‌طور عمده قائل به اصل عدم اعتبار اسناد عادی بوده‌اند(17). مرحوم صاحب جواهر سه دلیل بر این نظریه آورده است؛(5) علاوه‌بر امکان تعرض به اسناد عادی بحث حدود اعتبار آنها نیز مطرح است(18) به‌این‌ترتیب که ابتدا هرگونه تعرضی نسبت به اسناد عادی، امکان طرح و رسیدگی دارد (6).

اسناد رسمی

آقای دکتر کاتوزیان در این‌باره بیان داشته‌اند؛ سند رسمی، سندی است که نزد مأمور رسمی صالح، با رعایت مقررات قانونی، تنظیم می‌شود(5). ماده 92 ق.ث.، مدلول کلیه اسناد رسمی را بدون احتیاج حکمی از محاکم عدلیه، لازم‌الاجرا دانسته است(7).

این امتیازات به‌صورت عمومی به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ یکی معافیت از تودیع خسارت احتمالی در زمان صدور قرار تأمین خواسته به استناد سند رسمی و دیگری عدم امکان تردید(19) و انکار از سوی متعهد سند رسمی، در جریان دادرسی و نسبت به مفاد سند رسمی(8). قانون ثبت اسناد و املاک، طراح اصلی اسناد رسمی نوین است. ازجمله تأکیدهای این قانون می‌توان به مواد 22 و 70 الی 73 اشاره کرد(20). در ماده 73 ق.ث.، تعقیب و مجازات اداری قضات و مأمورین دیگر دولتی که از اعتبار دادن به اسناد ثبت‌شده استنکاف نمایند، پیش‌بینی شده است. قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفتریاران مصوب 1354 نیز در این خصوص نقش عمده‌ای به‌عهده دارد(21) ماده 71 این قانون، محاکم دادگستری را مکلف می‌کند که در هر مورد که رأی بر بی‌اعتباری سند رسمی صادر می‌کنند، مراتب را به سازمان ثبت اسناد و املاک کشور اعلام کنند که این خود دلیل بر اهمیت این اسناد بوده، به‌طوری که محاکم دادگستری در هر نقطه‌ای از کشور مکلف‌اند رأی بر بی‌اعتباری سند را فقط به سازمان ثبت اعلام کنند و اعلام بی‌اعتباری به ادارات ثبت یا دفاتر اسناد رسمی پیش‌بینی نشده است. ماده 2 ق.ث.ع.ا. حق استعمال انحصاری علامت تجاری را فقط برای کسی شناخته که علامت خود را به ثبت رسانده باشد و در واقع با ثبت علامت به نام شخص خاصی قانون از حقوق وی حمایت کرده و از ثبت این علامت به نام شخص دیگر و یا استفاده غیرمجاز از آن را منع می‌نماید (10).

از مهم‌ترین وجوه افتراق اسناد، تفاوت در قواعد حاکم بر تعرض به اسناد عادی با تعرض بر اسناد رسمی است. تعرض‌پذیری اسناد عادی عام و فراگیر می‌باشد. یعنی برای دفاع در مقابل اسناد عادی می‌توان از انواع مختلف تعرض استفاده کرد (اعم از ادعای جعل یا تردید و انکار و دعوی بی‌اعتباری). اما در مقابل سند رسمی تنها به یکی از دو طریق دعوی جعلیت یا بی‌اعتباری می‌توان تمسک نمود (ماده 216 قانون آیین دادرسی مدنی[5] (11) در حالی که اجرای مفاد اسناد عادی مستلزم طرح در محکمه و طی فرآیند رسیدگی قضایی است. البته قانونگذار در ماده 1291 ق.م.، برخی از اسناد عادی را در حکم سند رسمی قرار داده است (21).

به موجب ماده مزبور؛ «اسناد عادی در دو مورد اعتبار اسناد رسمی را داشته و درباره طرفین و وراث و قائم‌مقام آنان معتبر است:

فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال سیزدهم، شماره 3، 1397

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-09-16]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.3.3.9]

1ـ اگر طرفی که سند (بـر) علیـه او اقامـه شـده اسـت، صـدور آن را از منتسب‌الیه تصدیق نماید.

2ـ هرگاه در محکمه ثابت شود که سند مزبور را طرفی که آن را تکذیب یا تردید کرده درواقع امضا یا مهر کرده است» با وجود موارد بالا هرگـز قدرت اجرایی اسناد عادی تاب مقاومـت یـا برابـری[12] در مقابـل اسـناد رسمی را نداشته بلکه آثار این ماده منحـصر اسـت بـه مـوارد مطـرح و تعیین‌شده یعنی عدم امکان تعرض مجدد از نوع انکار یا تردید. اما سایر آثار سند رسمی از جمله قدرت اجرایی بر آن بار نمی‌شـود. زیـرا وصـف جوهری سند رسمی که دخالت مأمور رسمی و رعایت تشریفات قـانونی است در این اسناد موجود نمی‌باشد(23).

عامل دیگری که قدرت اجرایی اسناد عادی را بیشتر تـضعیف مـی‌کنـد، نحوه شکل‌گیری این اسناد است. معمولاً اسناد عادی توسط خود طرفین سند و یا توسط بنگاه‌هایی مانند مـشاورین امـلاک یـا اتومبیـل تنظـیم می‌شوند که متصدیان آنان عمدتاً قالب‌های حقوقی را در تنظیم این نوع اسناد رعایـت نمـی‌کننـد(24) و در بـسیاری از مـوارد بـه دلیـل ضـعف ساختاری این اسناد در اجرا یا در موقع ارائه به مراجع قضایی اثربخـشی لازم را نداشـته و موجبـات ضـرر و زیـان و تـضییع حـق افـراد فـراهم می‌شود(6).

تفاوت اسناد رسمی با اسـناد عـادی در ایجـاد سـلامت جامعه

یکی از موضوعاتی که پیوندهای اجتماعی بر آن قرار مـی‌گیـرد قـول و قرارها است (گفتار و عهد و پیمان) بسیاری از معاملات و حتی تعاملات اجتماعی براساس عهد و پیمان شفاهی انجام می‌پذیرد هر چند در آیات قرآنی به‌عنوان یک آموزه حقوقی و اخلاقی از مؤمنان خواسته شده تا در حوزه معاملات، به نگارش عقود و عهود بپردازند تا بتوان بـر اسـاس آن استناد حقوقی گردد (سوره بقره آیه 282)(25).

در ادبیات عرب از معاملات به‌عنوان صفقه یاد می‌شود که زدن دو دست به یکدیگر پس از انجام توافقات و قـول و قرارهـا مـی‌باشـد، ایـن واژه به‌خوبی تبیین می‌کند که اصول معاملات بر قول و قـرار نهـاده شـده و زدن دو دسـت بـه یکـدیگر نـشانه تمثیلـی از پیمـان و قـرارداد اسـت. کمااینکه تاریخ این مرز و بوم حکایت از این دارد که بسیاری از تعاملات مردمی چه در حوزه‌های مراوده‌های تجاری اعم از خریـد، فـروش و یـا اعطاء وام و قرض به دیگری، و سایر تعهدات براساس قول و قرار شکل می‌گرفته و چه بسا همین امر هـم اکنـون نیـز در برخـی از اجتماعـات کوچک خویشاوندی و یا نزد برخی از افراد جامعه جریان داشته باشد . اما تحولات گسترده اجتماعی، ازدیاد جمعیت و ارزش یافتن مضاعف برخی از امـوال، همانـند زمـین و ملـک، مهـاجرت قومیـت‌هـای مختلـف بـا فرهنگ‌های متفاوت و شکل‌گیری شهرهای بزرگ با تنوع جمعیتی و با نگرش‌ها و آداب سنن خاص خود، و بسیاری از عوامل گونـاگون دیگـر، شرایط روزگار به‌گونه‌ای رقم خورده است که دیگر چنـین قـول و قـرار مدارهایی حداقل در سطح گسترده‌ای در جامعه دیگر قابل اتکاء نبوده و نمی توانـد نظـم مطلـوب اجتمـاعی را در حـوزه تعـاملات قـراردادی[10] به‌گونه‌ای که از تضییع حقوق افراد جامعه و مآلا سلامت اجتماع صیانت نماید(26) هر چند کماکان بر لزوم توسعه آموزه‌های دینـی و اخلاقـی و گسترش فرهنگ پایبندی به قول و قرارها به‌عنوان یک شرافت اخلاقی و کرامت انسانی[11] توسط متولیان فرهنگی و رسانه‌های تأثیرگذار تاکیـد می‌شود. زیرا که بدون تردید بدقولی و زیر قرار و مدار زدن از علل مهم گسست اجتماعی و واگرایی است. اما واقعیت امـر و شـواهد موجـود در جامعه و شلوغی و ازدحـام مراجـع قـضایی بـر لـزوم نظـم بخـشی بـه حوزه‌های قراردادی و پیشگیری از ایجاد دعاوی متعدد و توسـعه صـلح اجتماعی و در نهایت سلامت جامعـه در ایـن حـوزه را روشـن و اتخـاذ طریق مناسب را تکلیف می‌نماید(27).

لذا تفاوت اسناد رسمی با اسناد عادی و مزایا و فوایـد فـراوان ایـن گونـه اسناد، برآن است تا برای سلامت اجتماع در حوزه قراردادی، آحاد جامعه را برای تنظیم اسناد رسمی تشویق نمائیم و به‌نظر می‌رسد(28) در ایـن حوزه مسئولیت رسانه‌های تأثیرگذار ازجمله صدا و سیما بـسیار خطیـر و مهم می‌باشد، زیرا که اهمیت آموزش و توجیـه و آشـنایی مـردم بـرای تنظـیم اسـناد معـاملات خـود بـه‌صـورت رسـمی و آگـاهی از مزایـا و ویژگی‌های منحصربه‌فرد آن در مقایسه با اسناد عـادی، نبایـد کمتـر از آموزش آشپزی، گلدوزی، خیاطی و ... تلقی شود(29) ضمن اینکـه بایـد هم قانونگذار و هم مراجع ذیربط شرایط تنظیم اسناد رسـمی را همـواره تسهیل نموده تا مردم با رغبت هرچه بیـشتر بـه تنظـیم اسـناد رسـمی گرایش پیدا نمایند(30).

نتیجه‌گیری

نتایج نشان داد تنظیم سند رسمی خواه و ناخواه باعـث ایجـاد مـدیریت قوی و صادقانه و سـلامت جامعـه را در پـی دارد(31). رویـداد سـلامت جامعه از لحاظ مفهوم پویایی، پـژوهش و کوشـش در جهـت بهـسازی جامعه، مزایای علمی قابل ملاحظه‌ای دارد(32). هر چقدر تنظـیم اسـناد رسمی افزایش پیـدا کنـد برسـلامت جامعـه و اصـول اخلاقـی افـزوده می‌شود(33). تنظیم اسناد رسمی ارتباط و پیوستگی زیـادی بـا سـلامت جامعه دارد، برای دستیابی به سلامت جامعه لازم است پدیده تنظیم سند رسمی به طور کامل شناسایی شود تا بتوان موجبات توسـعه اخلاقـی را فراهم آورد(29). بررسی زوایای مختلف بررسی تأثیر تنظیم سند رسـمی معاملات در سلامت اخلاقی و اجتماعی جامعه امری اسـت گـسترده و بسیار ضروری، زیرا بشر به طور فطـری از خـوبی‌هـا و فـضائل نیـک و اخلاقی لذت می‌برد و از زشتی‌ها و رذائل اخلاقـی بیـزار اسـت (34) بـا این‌حال، متأسفانه جهان در طول تـاریخ، شـاهد تنظـیم اسـناد عـادی و خودخواهی‌ها، جاه طلبی‌های گروهی، اندک و در نتیجه، بی‌اخلاقی بوده است(35). تأثیر تنظـیم سـند رسـمی معـاملات در سـلامت اخلاقـی و اجتماعی جامعه منطبق با رعایت اصول و مقررات اداری حاکم و با توجه به نظم اداری از قبل طراحی شده (36) وظایف خود را به‌خـوبی و بـرای نیل به بهـره‌وری سـازمانی اجـرا مـی‌نمایـد. سـلامت جامعـه یکـی از

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-09-16]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.3.3.9]

خواسته‌ها و آرزوهای دیرینه جوامع مختلف بوده به‌طوری که تنظیم سند رسمی یک روش توزیع سلامت اخلاقی شهروندان محسوب می‌شود(24). سلامت جامعه مجموعه‌ای است ازخصایص پایدار که انطباق با شرایط محیط، روحیه بالای نیروی کار، کفایت برای حل مشکلات، سرعت عمل و... را به همراه دارد(37). به‌طورکلی سلامت جامعه بر برآیند انجام کار اثر بخش تأکید دارد که تنظیم سند رسمی نقش والایی در این زمینه دارد زیرا باعث کنترل و کاهش فساد و سالم‌سازی، شفاف سازی قوانین و مقررات و رعایت اصل پاسخ گویی و اخلاق‌گرایی است(38). تنظیم سند رسمی، عملکرد جامعه را نسبت به اخلاق‌گرایی و صداقت غنی می‌کند و باعث کاهش میزان فساد می‌شود، براساس نتایج به دست آمده از تجزیه و تحلیل پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود که سند رسمی به‌عنوان سند برتر جهت تنظیم اسناد معاملات و تعهدات آحاد جامعه، برای ایجاد امنیت، اخلاق و سلامت اجتماع مورد توجه قرار گیرد.

مجموعه مطالب که از نظر خوانندگان محترم گذشت مشخصاً در موارد ذیل قابل جمع می‌باشد.

1- با توجه به تنوع و تعدد و پیچیدگی روابط اجتماعی، اقتصادی ـ مدنی و حقوقی افراد در جوامع امروزی، این روابط حتماً بایستی به صورت قراردادها و اسناد تنظیم شوند.

2- هرچند اسناد عادی و رسمی ویژگی‌های مشترک مانند کاشفیّت و تبعیت از قوانین دارند بنابراین بنا به دلایلی که در متن نوشتار تبیین گردید، اسناد رسمی به دلیل حمایت قانون و نیز استحکام علمی و فنی و قدرت اجرایی نسبت به اسناد عادی برتری و رجحان دارند.

3- هرچند در قانون مدنی از سند به عنوان یکی از ادله اثبات دعوی نام برده و در تعریف سنتی سند آن را به عنوان نوشته‌ای که در مقام دعوی یا دفاع قابل استناد است معرفی نموده است، مع‌هذا واقعیت این است که اغلب قراردادها و تعهدات که در قالب اسناد تنظیم می‌شوند بدون بروز دعوی و اختلاف به سرمنزل مقصود رسیده و هدفی که منظور سند بوده بدون مراجعه به مراجع قضایی و انتظامی حاصل می‌شود. لذا محدود نمودن سند صرفاً به عنوان یکی از ادله اثبات دعوی موجه به نظر نمی‌رسد. بلکه سند را بایستی به عنوان بهترین وسیله برای تنسیق و تثبیت روابط اجتماعی و اقتصادی و مدنی افراد تعریف نمود. با این تلقی از سند (علی الخصوص سند رسمی با توجه به قدرت نفوذ و اجرایی آن) باید جایگاه ممتاز و برجسته‌ای برای آن قائل شویم. به این ترتیب که اگر اسناد رسمی با رعایت مقررات و ضوابط و در نزد مأمورین ذی‌صلاح تنظیم شوند در ابتدا، به دلیل استحکام و نفوذ ناپذیری این اسناد در واقع نیاز به مراجعه به مراجع انتظامی و قضایی نخواهد بود و در فرض مراجعه به این مراجع، در موارد نادر، با ملاحظه متن و مفاد و آثار حقوقی این اسناد، دعاوی مطروحه سریع و شفاف به نتیجه و تصمیم‌گیری خواهد رسید.

این کار حداقل دو فایده عمده دربر دارد؛ یک فایده فردی که افراد متحمل هزینه‌های مادی و معنوی در مراجعات مکرر و طولانی به مراجع قضایی برای اثبات حق خود و یا دفاع از اتهامات منتسب به خود نخواهند شد و فایده مهم‌تر در واقع منافع عمومی جامعه می‌باشد. به‌این‌ترتیب که با کاسته شدن از مراجعات به محاکم؛ در ابتدا، هزینه‌های عمومی کاهش خواهد یافت. در گام بعدی، این مراجع با فرصت ایجادشده به سایر مسایل و مشکلات و نارسایی‌های اجتماعی سریع‌تر رسیدگی خواهند نمود و نتیجه آن افزایش آرامش و امنیت در جامعه خواهد بود.

4- ضمن احترام به قول و قرارهایی شفاهی که در مراوده‌های تجاری در بین برخی از افراد آحاد جامعه وجود دارد و تاکید بر فرهنگ سازی و گسترش مبانی اخلاقی در جامعه، لیکن بنظر می‌رسد در حال حاضر با توجه به تنوع و پیچیدگی روابط اجتماعی و همچنین روابط حقوقی فی‌مابین افراد جامعه، نسخه قول و قرار شفاهی قابلیت پاسخ گویی به نیازهای امروز جامعه در زمینه حقوق قراردادی را نداشته و نمی‌تواند در زمینه نظم بخشی درحوزه‌های مذکور سلامت اجتماع و آرامش خاطر روحی و روانی آحاد جامعه را فراهم نماید. لذا به‌نظر می‌رسد در این زمینه:

گام اول: شرایط تنظیم اسناد رسمی از سوی مراجع قانونگذاری و سازمان‌های متولی ذیربط هم از حیث تشریفات و هم از حیث سرعت باید تا سرحد امکان تسهیل و آسان شود، و در این زمینه پروسه دولت الکترونیک و استفاده از فنّاوری‌های نوین اطلاعات بسیار کارساز و راهگشاست، اخذ استعلامات لازم اعم از امور مالیاتی، شهرداری و ... به راحتی ار طریق توسعه شبکه‌های الکترونیکی و ایجاد زمینه لازم برای صدور بر خط مفاصاحساب‌ها، پاسخ استعلامات مورد نیاز برای تنظیم اسناد رسمی امکان‌پذیر است . تحقق این امر سهولت و همچنین سرعت تنظیم اسناد معاملات را ارتقا بخشیده و در نتیجه به‌طور طبیعی تمایل و رغبت افراد برای تنظیم معاملات خود به صورت رسمی افزایش می‌یابد . ضمن اینکه تعدیل هزینه‌ها نیز می‌تواند مشوق افراد برای تنظیم اسناد رسمی باشد.

گام دوم: کنترل و نظارت مستمر بر عملکرد متولیان تنظیم اسناد رسمی بعنوان امنای مردم و حاکمیت و پالایش کژی‌های احتمالی در این خصوص می‌تواند اعتماد مردم و جامعه را برای حضور در نهاد تخصصی و مدنی دفاتر اسناد رسمی جهت تنظیم و ثبت قراردادهای خود به صورت رسمی جلب و ارتقا بخشد.

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-09-16]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.3.3.9]

گام سوم: آگاهی بخشی و آموزش حقوقی افراد جامعه به‌ویژه در زمینه مزایا، فواید و ویژگی‌های سند رسمی به‌عنوان سند برتر جهت تنظیم اسناد معاملات و تعهدات آحاد جامعه، برای ایجاد امنیت و بهداشت حقوقی و سلامت اجتماع از طریق رسانه‌های تأثیرگذار همانند صدا و سیما با همکاری کانون‌های تخصصی ذیربط یعنی کانون سردفتران و دفتریاران و کانون وکلا امری است که اهتمام به آن می‌تواند جهت اعتمادسازی مردم برای اقبال از تنظیم معاملات و تعهدات خود به صورت رسمی مؤثر واقع شود.

ملاحظه‌های اخلاقی

در این پژوهش با معرفی منابع مورد استفاده، اصل اخلاقی امانت‌داری علمی رعایت و حق معنوی مؤلفین آثار محترم شمرده شده است.

واژه‌نامه

1.	Moral principles and Values	اصول و ارزش‌های اخلاقی
2.	scientific Ethics	اخلاق علمی
3.	Intellectual Property	مالکیت معنوی
4.	formal document	سند رسمی
5.	Tort Law	قوانین مسئولیت مدنی
6.	ordinary document	سند عادی
7.	Privacy	حریم خصوصی
8.	Legal security and health	امنیت و بهداشت حقوقی
9.	Legal interactions	تعاملات قراردادی
10.	Human Dignity	کرامت انسانی
11.	Justice	عدالت و برابری
12.	Ethical Judgment	قضاوت اخلاقی
13.	Ethical intention	تعهد اخلاقی
14.	Moral Dilemmas	معضل اخلاقی
15.	Civil and legal	مدنی و حقوقی
16.	Commercial commissions	مراوده‌های تجاری

References

1. Lashkar Blocki M. (2008). Framework for the development of professional ethics and values in scientific and technological research. Ethics in Science and Technology; 3(1):105-119. (In Persian).
2. Kim WG, Brymer RA. (2011). The effects of ethical leadership on manager job satisfaction, commitment, behavioral outcomes, and firm performance. International Journal of Hospitality Management; 30(4): 1020-1026.
3. Petty GC. (1991). Development of the occupational work ethic inventory. Knoxville: The University of Tennessee-Knoxville; 18: 231-260.
4. Pourezzat A, Gholipour A, Nadirkhanlo S. (2010). Identify and prioritize the factors affecting the commercialization of knowledge in universities. Entrepreneurship Development; 2 (7): 65-35. (In Persian).
5. Erfani M. (2012). Comparative laws. Journal of Jangal; 6(1): 154-163. (In Persian).
6. Fazel A, Kamaliyan AR. (2016). The relationship between ethical leadership and empowerment students. Ethics in Science and Technology; 11(3): 59- 68. (In Persian).
7. Georgian A. (2001). Diyeh's words in Diyat. Tehran: Tehran University Press.
8. Heidaripour R. (2012). Investigating the relationship between organizational justice and psychological empowerment. Journal of Organizational Cultural Management; 10(1): 201-175. (In Persian).
9. Amlipor A. (2008). Instruments of Al-Shi'a. Abu Dhabat-e Safiyan; 22: 14-21. (In Persian).
10. Salehi Amiri R. (2008). The concept of social justice. Research Institute for Strategic Research, Expediency Council; 26 :11-36. (In Persian).
11. Saee A. (2015). Third world economic issues. Tehran Publishing House; 6: 12-24. (In Persian).
12. Shakibaee AR. (1993). Comparative study of trade liberation. Institute for Business Studies and Research; 7: 143-162. (In Persian).
13. Shayan Aryany Sh. (2009). The anti-investment space in Iran. Capital; 14: 213-224. (In Persian).
14. Zahi N, AliPour R, Ghaffarpour D. (2005). Investment and methods of foreign financing. Economic Deputy of the Organization of Economic Affairs and Finance of East Azarbaijan; 4(8); 231-252. (In Persian).
15. Rahbar F, Mozaffari Khameneh F, Mohammadi S. (2007). Foreign investment obstacles and its impact on economic growth in Iran. Economic Research Magazine; 81: 111-138. (In Persian).
16. Wiliams J, Elson JR. (2010). The challenges and opportunities of incorporating accounting ethics into the mental harm. Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues; 13(1): 105-115.
17. Copeland J, James E. (2005). Ethics as an imperative. Translated by: Forqandoust K, Mansour Zarea M. (2005). Quarterly of Accounting Knowledge; 3(11): 18-23 & 68-72. (In Persian).

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-09-16]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.3.3.9]

18. Hosseinzadeh Bahreini M H. (2005). Factors affecting social security of investment in Iran. Journal of Economic Research; 2: 109-153. (In Persian).

19. Nayebi K. (2006). Check the general health of university students. Tehran: The 1ST Seminar on Mental Health. (In Persian).

20. Sponsor GR. (2010). Investment security in the shadow of regulations. Quarterly Journal; 4: 42-58.

21. Allameh R. (2009). Constructs of quality of work life. Journal of Business Research; 10 (24): 58-39. (In Persian).

22. Pashazadeh M. (2011). The impact of mental security on private investment in Iran, Quarterly Journal of Economic Development Growth; 2:187- 162. (In Persian).

23. Emami SH. (2010). Civil rights. Tehran, Islamiyah Publications; 6(7): 192-208. (In Persian).

24. Civilian SJ. (1376). Evidence of Proceedings. Ganj Danesh; 4: 85-97.

25. Katouzian N. (2001). Proof and Proof. Tehran, Publishing Volume; 1: 29-38. (In Persian).

26. Mansour J. (2002). Civil code. Tehran, Publication of the Meeting;3: 62-77. (In Persian).

27. Hojjati Ashrafi G. (2011). Collection of registration laws. Ganj Danesh; 5: 48-59. (In Persian).

28. Emami H. (2006). Civil rights, Tehran, Publishing; 6: 76-88. (In Persian).

29. Katouzian N. (2008). Civil law in the current legal order, Tehran, Publishing; 7: 67-79. (In Persian).

30. Baker TL, Hunt TG, Andrews MC. (2006). Promoting ethical behavior and organizational citizenship behaviors: The influence of corporate ethical values. Journal of Business Research; 59(7): 849-857.

31. Ingrid N. (2004). Factors impacting on ethical behavior in organizations. South Africa: University of Pretoria.

32. Rethinam G S, Ismail M. (2008). Constructs of quality of work life: A perspective of information and technology professionals. European Journal of Social Sciences; 7(1):58-70.

33. Chenari M. (2014). Philosophical foundation and criticism of values clarification approach. Ethic in Science and Technology; 10(3): 1-8. (In Persian).

34. Asayesh M. (2014). The feasibility of successful implementation of knowledge management at the state University of Sistan and Baluchistan. Zahedan Islamic Azad University Journal; 32(6): 91-122 (In Persian).

35. Sims RR. (1991). The institutionalization of organizational ethics. Journal of Business Ethics; 10(7):493-506.

36. Parker K. (2007). Ethics in professional life. Grand Valley State University PHI; 325: 1-6.

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-09-16]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.3.3.9]